

2021-2025

Handlingsplan mot rasisme og diskriminering

Vedtatt i kommunestyret
7. oktober 2021

Nord-Aurdal kommune

INNHALDSFORTEGNELSE

1 Om handlingsplanen	1
Målsetting.....	1
2 Innsatsområder	2
3 Kunnskap	3
Tiltak – kunnskap.....	4
4 Møteplasser	5
Tiltak – møteplasser	6
5 Demokrati	7
Tiltak – demokrati.....	8
6 Individ	9
7 Samarbeid	10
8 Ressurser, lovverk og revidering	11
Lovverk – et utvalg	11
Revidering.....	11

1 OM HANDLINGSPLANEN

Regjeringen lanserte i 2020 «Regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion 2020–2023». Et samlet Storting har stilt seg bak forslaget om en slik handlingsplan. Målet med handlingsplanen er å styrke og fornye innsatsen mot rasisme og diskriminering.

Nord-Aurdal kommune har tidligere inkludert tiltak mot rasisme og diskriminering i eksisterende planverk, men ser at det er behov for å arbeide både bredere samt tydeliggjøre dette arbeidet. Denne planen er også en politisk bestilling etter et initiativ i kommunestyret forsommer 2021.

Målsetting

Vi vil ha et samfunn der det er plass til alle. Derfor vil vi jobbe for et åpent, fredelig og inkluderende samfunn der alle føler tilhørighet. Et samfunn som er basert på demokratiske verdier, universelle menneskerettigheter og gjensidig respekt mellom individer og grupper. Rasisme og diskriminering skaper frykt og er ødeleggende for den tilliten som må til for å ivareta og utvikle gode, inkluderende fellesskap og bærekraftige lokalsamfunn. For oss som enkeltmennesker er de mer hverdagslige formene for rasisme og diskriminering ødeleggende for vår psykiske helse, mulighet for deltagelse og opplevelse av å høre til.

Handlingsplanen skal synliggjøre eksisterende tiltak som forebygger rasisme og diskriminering og gi et utgangspunkt for å utvikle nye tiltak i samarbeid mellom kommunestyret, kommunale tjenester og andre samfunnsaktører. Kort sagt lokalsamfunnet.

I kommunens planstrategi er følgende fem gjennomgående tema som skal vektlegges i alle kommunens planer:

- FNs 17 bærekraftsmål
- Folkehelse
- Miljø, energi og klima
- Universell utforming og annen inkludering
- Barn og unge

2 INNSATSOMRÅDER

Alle mennesker har like rettigheter og muligheter i samfunnet, uavhengig av blant annet kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, alder, etnisitet og religion. Dette er nedfelt i Norges lover og skal være en naturlig del av hvordan kommunen møter alle innbyggere. Det skal også ligge til grunn i alle planer som kommunen utarbeider.

Trenger vi da en egen handlingsplan mot rasisme og diskriminering? Både forskning og tilbakemeldinger fra innbyggere forteller om opplevd rasisme og diskriminering.

Vi har fortsatt utfordringer, og vi som et samfunn må hele tiden arbeide aktivt for å endre holdninger. Denne handlingsplanen har fire innsatsområder:

- Kunnskap
- Møteplasser
- Demokrati
- Individ

Vi inviterer alle som er glade i Nord-Aurdal og menneskene her til en felles innsats. Nord-Aurdal skal oppleves som et åpent og inkluderende lokalsamfunn av alle.

3 KUNNSKAP

Mangel på kunnskap kan bidra til rasisme og diskriminering. Det handler ikke nødvendigvis om bevisst forskjellsbehandling, men det kan skje diskriminering både fra offentlige virksomheter og innbyggere fordi man vet for lite om den man møter. Det man tror er nøytrale handlinger, kan i praksis føre til forskjellsbehandling. Offentlige virksomheter skal gi likeverdige tjenester slik at alle har tilgang til tjenester av like god kvalitet, og tjenestene skal være tilpasset den enkeltes behov.

Det er viktig å heve kunnskapen og bevisstheten i helsevesenet og blant befolkningen for øvrig om kjønnsmangfold.

Vi vet at personer med funksjonsnedsettelse møter barrierer som hindrer full likestilling. Ulikheter i helse, utdanning, sosiale nettverk, innflytelse og deltakelse i sivilsamfunn og demokratiske prosesser kan føre til ulikhet og mangel på likestilling. Regjeringen vil arbeide for å fjerne disse barrierene gjennom å fremme demokrati, menneskerettigheter og likestilling. Vi ønsker å sikre like muligheter til personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse for alle (fra [Regjeringens handlingsplan for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse 2020–2025](#)).

Språklige og kulturelle barrierer gir grobunn både for rasistiske holdninger og ytringer i lokalsamfunnet vårt. Vi trenger alle økt kulturforståelse for å gi innbyggere med minoritetsbakgrunn både et likeverdig liv og et likeverdig tjenestetilbud.

Politiet i Nord-Aurdal har knapt registrert noen saker knyttet til hatkriminalitet. Gode rutiner for registrering og oppfølging av handlinger som er motivert av hat og rasisme, er viktig for å få en klarere innsikt i utfordringsbildet. I et barns oppvekst er barnehager, skoler og fritidsaktiviteter de viktigste arenaene hvor vennskap oppstår og barn opplever å bli sett og verdsatt for den de er. Kunnskap, holdninger og rutiner for å forebygge og stoppe mobbing i skoler og barnehager bidrar til et viktig forebyggende arbeid.

Tiltak – kunnskap

Tiltak	Ansvar
<p>Inkluderende skole- og barnehagemiljø Systematisk arbeid som fremmer helse, trivsel og læring for alle. Barnehagene og skolene har egne planer som beskriver dette arbeidet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plan for et trygt og godt skolemiljø • Forskrift om ordensreglement for NABS og NAUS • Handlingsplan mot krenkende atferd i barnehagen • Tiltaksplan for integrering og bosetting av flyktninger • Plan for overganger i barnehage og skole • Barnekonvensjonen er løfta sterkere fram de siste årene • Tverrfaglige temaer i ny læreplan (folkehelse og livsmestring, demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling) • Strategier i kommunedelplan for barnehage og skole • Livsmestringsopplegget HELT SJEF 	NAK, barnehager og skoler
<p>Aktivitetsplikt etter opplæringsloven § 9A-4. Dersom barn ikke opplever et trygt læringsmiljø</p>	NAK, NABS og NAUS
<p>Brukerundersøkelser og pårørendeundersøkelser for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Bruke kunnskapen i utviklingen av tjenestene og i dialog med pårørende/verger.</p>	NAK
<p>CRPD – FN-konvensjonen om rettigheter med nedsatt funksjonsevne Sette på agendaen hvordan Nord-Aurdal kommune oppfyller CRPD.</p>	NAK og Kommunalt råd for brukermedvirkning
Tiltaksplan mot barnefattigdom	NAK
Samlet innsats for barnet fra ulike tjenesteområder, samhandling mellom Helse og omsorg og Oppvekst og kultur (HOOK-møter)	NAK
Temaplan for habilitering og rehabilitering	NAK
Veileder minoritetsspråklige barn i barnehage og for særskilt språkopplæring i skolene	NAK
Kommunens arbeid med Aldersvennlige lokalsamfunn og strategien Leve Hele Livet	NAK

4 MØTEPLASSER

Nord-Aurdal kommune med Fagernes og de mange møteplassene i regi av kultur-, idrett- og foreningslivet skal oppleves som åpne, trygge, tilgjengelige og inkluderende for flere - uavhengig av funksjonsnivå, etnisitet, alder og religion.

Deltakelse på felles arenaer er med på å motvirke rasisme og diskriminering. Dialog og møteplasser, representert ved blant annet frivillighet, idrett og kulturliv, bidrar til å bygge fellesskap på tvers av skillelinjer, og i Nord-Aurdal finnes et stort mangfold av møteplasser og foreningsliv. Vi har mange gode eksempler på hva som skjer når folk møter folk på tvers av etnisitet, religion og alder, og vi endrer språket fra de og oss til vi.

Det hviler samtidig et ansvar på lag og foreninger om å være oppmerksomme på at de også kan fungere ekskluderende hvis de lukker seg for andre. Nettverk og trossamfunn som opptrer innadvendt og i liten grad gjør seg tilgjengelige for øvrig samfunnsliv, må utfordres til å ta en rolle som brobyggere i lokalsamfunnet.

Tiltak – møteplasser

Tiltak	Ansvar
Skoler og barnehager <ul style="list-style-type: none"> • Barnehagens og skolens systematiske og samlede innsats for inkluderende og gode skole- og barnehagemiljø • Foreldresamarbeid og foreldremøter 	Alle barnehager og skoler i NAK
Fritid <ul style="list-style-type: none"> • Briskeby ungdomshus • Makerspace NAUS • Valdres Gatebil og Garasjin mekkeverkstad for ungdom • WePlay og Drive (aktivitetstilbud med mål om trygge arenaer for mestring, glede og samhold) • Opplevelseskortet • Gratis bruk av kommunens lokaler for lag og foreninger • Sikre at kommunens kulturtilbud til barn og unge oppleves trygge, tilgjengelige og inkluderende. • Støtte til og samarbeid med arenaer for sårbare voksne, blant annet Stabburshella og brukerorganisasjoner. 	NAK
Idrett <ul style="list-style-type: none"> • Idrettstilbud for alle. • Støtte til lag og foreninger som ønsker å løfte særlig utsatte grupper. 	Frivillige lag og organisasjoner
Kultur <ul style="list-style-type: none"> • Åpne kulturarenaer • Biblioteket 	NAK
Frivillighet <ul style="list-style-type: none"> • Frivilligsentralen som nav i frivillig arbeid og samarbeid mellom kommunen og frivillige lag og foreninger. • Støtte til lag og foreninger som ønsker å løfte særlig utsatte grupper. • Internasjonalt kvinneforum, f.eks. språkkafé og strikkekafé. • Kortilbud Vikatunet 	NAK Frivilligsentralen
Økt framkommelighet (universell utforming)	NAK
Utsett – Foreldrerettet aktivitet i skolens rusforebyggende arbeid.	Politi og NAK Folkehelse

Opplevelseskortet er et samarbeid mellom private aktører og Nord-Aurdal kommune. Kortet skal gi barn og unge mulighet til å delta i kultur- og fritidsopplevelser uavhengig av foreldrenes økonomi og livssituasjon. Opplevelseskortet fungerer som et verdikort, og må tas med når man skal benytte seg av de tilbudene som kortet gir. På enkelte av tilbudene er det også mulig å ta med seg en venn eller familiemedlem.

5 DEMOKRATI

I et demokratisk samfunn har hele befolkningen like rettigheter og muligheter til å delta og bruke sine ressurser. I Nord-Aurdal skal vi ha et åpent og inkluderende lokalsamfunn der alle støtter opp om viktige demokratiske verdier som respekt, toleranse, ytringsfrihet, trosfrihet og mangfold.

Med denne handlingsplanen har kommunestyret i Nord-Aurdal vedtatt av vi er en antirasistisk kommune.

Ytringsfrihet er en grunnleggende menneskerett og en forutsetning for demokratiet. Samtidig er vi bekymret for omfanget av hatefulle ytringer på bakgrunn av kjønn, etnisitet, religion eller livssyn, funksjonsnedsettelse eller seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Vi ønsker å ha en tydelig og åpen dialog om ytringsfrihetens muligheter og begrensninger.

I Nord-Aurdal tolererer vi ikke ytringer som sprer hat mot andre mennesker. Noen ytringer er forbudt etter norsk lov, men også andre hatefulle ytringer kan ha alvorlige konsekvenser for enkeltpersoner, grupper og hele samfunnet. Politikere, offentlige myndigheter og undervisningsinstitusjoner har et særlig ansvar for aktivt å forebygge hatefulle ytringer og sørge for at personer som utsettes for dette får oppfølging.

I Nord-Aurdal, som i resten av Norge, er det et mål å øke demokratisk deltakelse for mennesker som i dag er underrepresentert. Oppslutning om og tillit til det politiske systemet knytter seg ikke bare til valgdeltakelsen, men også til om de politiske organene er representative, og at rådsorganene benyttes.

Det politiske miljøet i Nord-Aurdal kommune utfordres på å foreslå tiltak for å øke samfunnsdeltakelse og representasjon i politiske organer og debatter.

Tiltak – demokrati

Tiltak	Ansvar
Antirasistisk kommune	NAK
Demokratiske verdier fremmes gjennom aktiv deltakelse i hele utdanningsløpet. Nedfelt i ny læreplan 2020.	Barnehage og skoler i NAK
Tema i introduksjonsprogrammet.	NAK
Valg 2021	Hvem?
Bruke stemmeretten	
Fokus på hatkriminalitet	Politirådet
Demokrati og medborgerskap er løfta fram som et tverrfaglig tema i ny læreplan for skole	NAK
Aktive elevråd og samarbeidsutvalg i barnehage og på skolen	NAK
Ungdomsråd og kommunalt råd for mennesker med nedsatt funksjonsevne	NAK

6 INDIVID

I et barns oppvekst er barnehager, skoler og fritidsaktiviteter viktige arenaer hvor vennskap oppstår og barn opplever å bli sett og verdsatt for den de er. Familien er imidlertid den viktigste rammen rundt barns liv og utvikling, og foreldre har en viktig oppgave i å bidra til et godt og inkluderende miljø for barna. Hjemmet er et viktig sted for barna å lære sosial kompetanse, og foreldre blir viktige rollemodeller for barna. Utviklingen av sosial kompetanse starter tidlig og utvikles over tid i nært samspill med foreldre og andre barn.

Stresset ved å bli behandlet annerledes på grunn av hudfarge, religion, etnisitet eller seksuell legning er en stor psykisk belastning. Hos barn og unge er det knyttet til høyere risiko for angst, depresjon og psykisk stress. Det er et samfunnsansvar å gjøre noe med diskriminering, rasisme og stresset som følger med å være en minoritet.

Hva kan du som forelder gjøre (tips fra kildene under):

- **Bli kjent** med andre foreldre, med barna i klassen og nærmiljøet. Lær deg navnene.
- **Vær bevisst på hvordan du opptrer i sosiale situasjoner og vær et godt eksempel.** Snakk hyggelig om folk, vær inkluderende, gjør noe for de sårbare barna. Når dere som foreldre snakker positivt om andre, hjelper dere barnet deres til å utvikle gode sosiale ferdigheter.
- **Ikke aksepter at barna ikke oppfører seg greit mot hverandre.** Grip inn hvis du er vitne til noe som ikke er greit, selv om det høres ut som en uskyldig kommentar.
- **Ta mistanke om mobbing, rasisme og diskriminering på alvor,** og forhør deg med andre foreldre og lærere.
- **Snakk med barnet ditt og vennene** deres om hva som er greit og ikke greit å si eller gjøre mot andre, både fysisk og på sosiale medier.
- **Ikke aksepter eller tillat at noen holdes utenfor.** Barna trenger ikke å være venner, men det er opp til foreldrene og lærerne å skape en kultur i klassen om at alle er med, for eksempel i bursdager.
- **Vær åpen for at også ditt eget barn kan være en som kan utsette andre for rasisme og diskriminering.**

Kilder:

- Foreldrehverdag (<https://foreldrehverdag.no>)
- Utdanningsdirektoratet (<https://www.udir.no/nullmobbing/>)
- Barneombudet (<https://www.barneombudet.no/>)
- Voksne for barn (<https://vfb.no/>)
- Redd barna (<https://www.reddbarna.no/skole/ingenutenfor/#h-materiell-til-foreldre>)

7 SAMARBEID

Å jobbe mot rasisme og diskriminering krever en felles innsats fra hele lokalsamfunnet. Kommunedirektør har ansvar for å opprette to årlige dialogpunkter med engasjerte innbyggere og politikere hvor vi setter arbeidet mot rasisme og diskriminering på agendaen og finner gode løsninger sammen. Kommunen har to politisk valgte rådsorganer:

- Ungdomsrådet
- Kommunalt råd for brukermedvirkning

I tillegg har kommunen elevråd ved skolene. Elevrådene vil være viktige stemmer i kommunens arbeid mot rasisme og diskriminering.

Tiltak innenfor de fire fokusområdene utvikles i tråd med kommunens strategi for samskaping. Det vil si at prosjekter

- tar utgangspunkt i utfordringer som innbyggere i Nord-Aurdal ønsker å gjøre noe med. Her skal kommunen i større grad enn nå invitere innbyggerne til dialog og høringer.
- utvikles og gjennomføres av innbyggere sammen med kommunen, næringsliv, organisasjoner og foreninger
- bygger på viten, ressurser og engasjement blant innbyggere og organisasjoner, næringsliv, politi og kommunen
- som koster penger må sikres ekstern finansiering, samt egeninnsats av de involverte.

8 RESSURSER, LOVERK OG REVIDERING

Skal vi endre kunnskap og holdninger trenger vi å skape oppmerksomhet, debatt og deltakelse omkring disse temaene.

Ved hjelp av store og små tiltak ønsker vi å synliggjøre ressursene og mangfoldet som finnes i kommunen vår.

Tiltak finansieres i utgangspunktet gjennom prioritering innenfor eksisterende rammer. Mer ressurskrevende tiltak kan vurderes i budsjettprosess.

Loverk – et utvalg

- Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK). Konvensjonen er gjort til norsk lov gjennom menneskerettsloven § 2.
- Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).
- Likhetsprinsippet og ikke-diskrimineringsprinsippet er tatt inn i Grunnloven. Grunnloven § 98 sier: «Alle er like for loven. Intet menneske må utsettes for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling.» Andre grunnlovsbestemmelser av betydning for arbeidet med likestilling er blant annet § 102 om retten til respekt for privatliv og familieliv og § 104 om barns rettigheter.
- Ytringsfriheten er en grunnleggende menneskerett. Den er en forutsetning for demokratiet og er nedfelt i Norges grunnlov § 100. Ytringsfriheten er også en forutsetning for enkeltpersoners individuelle frihet og for vår søken etter opplysning og sannhet.
- Likestillings- og diskrimineringsloven ble vedtatt i 2017 og er gjeldende fra 1. januar 2018. Lovens formål er å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle grunnlag, deriblant etnisitet, religion og livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Revidering

- Nord-Aurdal kommunestyre reviderer planen med eksisterende og planlagte tiltak en gang hvert fjerde år.
- Planen utvikles og forankres i loverkets bestemmelser knyttet til diskriminering og likestilling. Planen forankres også i forskning som belyser konsekvenser av diskriminering for individer og samfunn.

Adresse: Nord-Aurdal kommune,
Boks 143, 2901 Fagernes.

epost: nak@nord-aurdal.kommune.no
Tlf: 61 35 90 00